

מלחמת יום הכיפורים

מטרתם של ישראל במלחמה הייתה החזרת הסטטוס-quo הצבאי שהתקיים במשך שנים בסיני וברמת הגולן. מטרת סוריה ומצרים הייתה שבירת הסטטוס quo הצבאי, דהיינו תקיעת יתד בשטחים שהיו בשליטת ישראל מאז מלחמת ששת הימים ווחיקת זהה כל האפשר. למרות שעם סיום המלחמה זהה'ל התקרב לדמשק ולקהיר, השיגו הערבים את מרבית מטרותיהם הצבאיות. זהה'ל נכשל מכיוון שלא הצליח למנוע מהערבים הישגים קרקעיים ווחיקת המערך הישראלי.

ההפתעה וכשלון המודיעין בשלבי הפתיחה ולפניהם משכו במשך עשרות שנים את תשומת לב המבקרים, המתחשים והתקשורת. אלה הסיטו את הזרקורים מהשאלה העיקרית: **הכישלון הצבאי נובע מההפתעה? אם זהה'ל היה נכנס לכוננות שלושה ימים מוקדם יותר, ומגיס'ס את המילאים, האם תוכנות המלחמה היו שונות?**

מיטיעונו של אל"ם (מייל) יעקב חסדי, בספר שכנה על המלחמה ב- 1980, עולה כי מירב הסיכוי שההתוצאות לא היו שונות: "...אם מנסים לשחרר את הLR מהחשבה בזהה'ל בשנים שלפני 1973, נראה כי גם אם היו מגיס'ס את המילאים מראש – לא היו מכנים אותם למערך ההגנה, אלא שומריהם אותם לשבל המעבר להתקפה. באותוثن שנים אפילו כוחות סדרים, שייעדו להגנה, חולצו לעתים מתוך מערכם המהוות, כדי שאפשר יהיה לשומרם להתקפה..."

הकצתונה הבכירה שמאשימה את "ההפתעה" בכישלון הצורב, דומה למאמן כדורי שיתרץ את ההפסד בגול הראשון שקבעתו סופה, בעשר הדקות הראשונות למשחק... ההפעה החמידה את המצב, אך לא היא שagaraה לכישלון ובוודאי שאינה ההסבר לו.

מטרת קונספציית הבלימה הייתה "לא לאפשר לאובי שום הייאג קרקע". "...בקרבת הבלימה נחל זהה'ל כישלון חרוץ: בניגוד לכל הציפיות והתוכניות נפרצו קווי ההגנה בשתי החזיתות, ומכחית מכך המגן שהיה בקווים הושמדה... הבעה המהוותית... הייתה... מול מאсот הטילים נגד טנקים... לא הייתה תשובה טקטית מתאימה לאוים [וגם כוח כפול של חילים במקומות לא היה משנה את תමונת חוסר האונים מול גלי הח'יר בצלחה המצרית המסייעית].

...בחזית הצפון תוגברו הכוחות הסדריים... שהו מוצבים בקו המגע, קיבלו התרעה במועד ונפרשו כנדרש... אף על פי כן נפרץ קו החזית בגול הפעלה בלתי מושכלת של כוחות העתודה... יצא איפה שדווקא בגול אפשר היה למנוע את הפריצה למורות ההפעה, ואילו בסיני לא היה אפשר למנוע את הצלחה גם אלמלא ההפעה. בשני המקרים לא הייתה ההפעה הגורם המכريع, שבמציאותו אפשר להסביר את הכישלון... תפיסת הגנה שגואה וניהול קרב לא מקצוע הם תוכנים של הליכים מורכבים וממושכים, שקדמו למלחמה... דיווקא בגלל תהליכי אלה התאפשרה ההפעה.

...הזנתה תורת ההגנה בזהה'ל... סלידה מובהקת של המפקדים מהעסקה בה... הובילה אלטורים אד-הוק והמצאת מני' פטנטים' מפוקפקים של הגנה... הסיכוי שכוכו סדי' רקטן... יגן בדרך זו על קווי חזית באורך מאות קילומטרים... היה מראש קטן ביותר אם לא אפס'... בניסיון למש את המטרה של הגנה קווית בלתי אפשרית... עיוותה בזהה'ל את עקרונות תורת ההגנה הקלואסית... בהעדר לימוד אמיתי של אמינות ניהול קרב הגנה, המציאו בישראל את פטנט "הבלימה"...

...בנסיבות כאלה לא יפלא, כי הכוחות הסדריים נשחקו בתעללה... הופעלו בצורה לא נכונה: כוחות נידים הופעלו כבונקרים, בקווים ללא תמרון, כוחות אויב לא תועלו לשטחיו ההשמדה האידיאלים הקיימים בסיני... זהה'ל מלחם ללא תכיס ובל' תחבולה, לא הפגין... ידע בתורת ההגנה וגם לא התמצאות באמנות של ניהול קרב הגנה...

...תירוץ ההפעה ואי-גיס'ס המילאים חדל להתקיים ביום [השלישי]... עוצבות מילאים שוחזdot סדרונות הרושו לחזון החוללה... עללו עוזרות ושושן מלחמות ועתורכו... פער...

...השחיקה בלוחמים ובטנקים הושלמו... ב- 8 באוקטובר צה"ל הפעיל יוזמה צבאית טהורה... אלא שהתקפת נגד זו הסתיימה בכישלון חרוץ.

...סוגיות 'הנידות האסטרטגי' – היכולת להעיבר כוחות מחדית אחת לאחראית כדי להשיג הכרעה – לא נבחנה בצה"ל לעומק לפני המלחמה... צה"ל לא נערך להחימה בשתי חזיות ולא היה מוכן לה... עד לסיום המלחמה [לא רוכץ די כוח להשתתת הכרעה] ולכן הסתיימה המלחמה בשתי החזיות ללא הכרעה עצמאית... הטענה שהעלתה אחריה המלחמה – לפיה מנעה כביכול יכולת ההכרעה בגין התערבות המעכימות – שגיאה ומופרכת מיסודה...

כישלון דокטרינות הלחימה של צה"ל – נשברו כל הקונספטים וכל המיתוסים בצה"ל. מאגר תכנונים מורכב ומגווב של מיתוסים, דוקטרינות, תכנונים מאולתרים, אמונהות שבלב וציפיות שנבנו והתמסדו במשך שנים רבות... תוצאה קרב הבלימה בסיני ובגולן הצבעה על כישלון תורת ההגנה... כשלון התקפת הנגד הוכיחה את כשלון "הלם השרען" – דוקטרינת הלחימה ההתקפית של צה"ל... לפיה די לרך טנקים... לשלווח אותם קדימה בתנועה חייתית מהירה... [האובי] אמרו לצאת מאיון ולהתמודט... המצאה מקורית של צה"ל... דוקטרינת 'הלם השרען' שבטעות יוספה לה [ההצלה במלחמת ששת הימים] – זכתה להכרה ולכתרים שלא הייתה ראויה להם.

...תורת הלחימה ההתקפית של צה"ל מושתתת כולה על הקונספט הנאיibi של "טוטליות הטנק"... טנקים עשו את עבודת הח"ר, הארטילריה, ההנדסה, ובמידה מסוימת גם את העבודה שיועדה לחיל האויר... הדוקטרינה ההתקפית השגואה של צה"ל נבעה מטעות של שיפוט מקצוע... לא מטעות טכנית... התעלמו ממסודות של ח"ר מצרי, שהיה רווי בטילים אישיים נגד טנקים... הסתמכו על כך ש"הלם השרען" ישבר את התקפת האויב בעדרת חיל האויר.

...התקפות הנגד של צה"ל... הופלו ברוח דוקטרינת ההלם, היישר לכיוון התעלה... טנקים שהיו רוחקים מהתעלה נפגעו על ידי טילים נגד טנקים... אלה שהצליחו להגיע לכאן, הוקפו על ידי כוחות ח"ר שבאו בגלים... מולם עמדו הטנקים הישראליים חסר ישע, ללא ליווי של חרמן"ש וארטילריה, מרביתם הושמדו או נפגעו... לאחר המלחמה תרצו בעלי עניין... ש"אוף פתיחת המלחמה שיבש את הכל"...

..."הלם השרען" פוטר את המפקד מחייבתו לתכנן, כל מה שנדרש ממנו הוא לרכז כוחות שריון מול אויב ולשגרם קדימה להתקפת מצח חייתית, שכיוונה צפוי מראש... פגיעה בקשר התקטי של המפקדים... לחימה לא רצופה ואי-לחימה בלילה... תופעות מאפיינות במידה שווה את מלחמת **יום היכיפורים** ואת מלחמת **שלום הגליל**.

...המערכת המקצועית-חילית, שהיא אמורה לבנות את כוחות השדה ולהכין למלחמה, נכשלה לחילוטין בכל התחומים שעלייהם ה"ייתה מופקדת": פיתוח דוקטרינות לחימה ושיטות הפעלתן, הכשרת מפקדים, בניית עוצבות שדה לוחמות ואמון.

...קונספטית "כוח המחז האדר'" שיעירה מיצוי כל המשאים הצבאיים (והלאומיים) בנקודת זמן קצרה אחת...

...קונספטית התרעעה המודיעינית שהיא אמורה להתריע מפני הפגיעה אסטרטגית וטקטית...

...מכניזם גיאס כוחות המילואים, [מוכנותם ומוכנותה הימחר'ם]...

...קונספטית סיווע חיל האויר לכוחות סדירים מצומצמים לבлом את התקפת האויב עד להגעת כוחות המילואים לחזיות הלחימה – התמודטה.

לאחר רעידת האדמה של אוקטובר 1973 ניתן היה לצפות כי נוצרו התנאים להתקפות ממיתוסים... וכי צה"ל יכנס לתהילך הפתקת לקלחים יסוד... כמות האנרגיה, שרף הפיקוד הבכיר מול ועדת אגרנט ובלוחמות האלופים, ה"ייתה כנראהכה רבבה, עד שלא נותר לו די ממנה כדי לחשוף את גורמי ההצלחה... שחדר על עצמו פעם נוספת בנסיבות, שלא יכולו להיות טובות מהן, בשנת 1982... תשע שנים לא הספיקו לצה"ל להפיק לקלחים אמיתיים ולישם...

...אין זה מפליא כי מחדלים צבאיים, שלקחיהם לא למדוו, חזרו על עצם פעם ועוד פעם: במלחמת **שלום הגליל** חזרו על עצם המחדלים של מלחמת **יום היכיפורים**. ואלה לא היו "חדים" כבר אז:ჩובם ככולם הפגנו עוד בששת הימים".

אל"ם עמנואל ולד, **קללת הכלים השבורים**.

מלחמת ים כיפור חשפה כשלים בכל זרועות הצבא: יכולתו של חיל האויר שותקה כמעט לחלוטין (על ידי טילי נ.מ.). למעשה, לא היה למדינת ישראל חיל אויר ממשמעו כי כוח זה חוץ בחזית! הטנקים נבלמו על ידי נ.ט. מצרי; כוחות רגלים, ללא חיל אויר וטנקים, התקשו לעמוד מול מסות הרגלים של הצבא המצרי; הלוגיסטיקה כולה; נתק בין הפיקוד העליון לשטח, כישלון מוחלט של הדרג הפיקודי שగובל בטיפשות, ועל המודיעין אין צורך להרחיב.

כשל כה רחב ועמוק קשה להסביר רק על יד "תורת לחימה שאויה". ה成败 נובע מעצם המבנה של הצבא שמתבסס על צבא לא מקצועי – סדר ומילואים אחד, הסתגרות מחשבתיות אנטילקטואלית, שיטות הקידום והצמחת המפקדים, שיטות ההדראה והאימון, נהלי לימוד והטמעת לקחים, מחשבה ביקורתית חולשה והסקת מסקנות אפסית. עצם המבנה ודרכו התנהלות של הצבא בזמן הרגע העורכים שבין מלוחמות אין אפשרות תוצאות אחרות בזמן מלחמה. כאשר זה הכשל לא תעזר גם דוקטרינה "נכונה". אשר ההיגיון נעוצר בשער הבסיס אצל השג. (אמרה צה"לית שمدקלמים לכל טירון) – מקבלים צבא טיפש ומוסורבל שהעומדים בראשו זכאים גם הם לתואר. וכך למןעו עלבן גורף, נציג שכלל לא משנה אם בגין המסורבל והטיפש יש יחידים שהם מוכשרים, גבונים, ולוחמים חזרוי מוטיבציה. כך הצבא בגוף. מלחמת ים היכיפורים הסתיימה בקילומטר - 101 לקהיר ובפאתי دمشق בעקבות החלטות החילים והמפקדים הזרים ולא בזכות הצבא בגוף לוחם מאורגן.

במלחמת ים היכיפורים נופץ מיתוס ענק נוסף: "יכולת האלטורה הגבואה של הישראלים". כאשר התנפיצה קונספציית ההגנה על קו התעלה, כאשר הטנקים בערו והפנטומים התרסקו – בדיק ברගעים אלה נדרש מחשבה מהירה ומהלכי אלטורה נוספים – הפיקוד המאובן לא סיפיק את הסchorה. ללח חשוב שנלמד מלחמת ים כיפור – טيلي נ.מ. ערבים, שככלו את חיל האויר – נלמד היטב. צה"ל מצא פתרון טכנולוגי ויישם אותו בהצלחה במלחמה לבנון.